



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

לפני כבוד השופט טל פפרני, סגן הנשיאה

בעניין עיזבון המנוחה: פ' ז"ל ת"ז XXXXXXXXXXX

התובעת/המבקשת אלמונית ת"ז XXXXXXXXXXX  
ע"י ב"כ עוה"ד ליאורה אוחנה

נגד

הנתבעים/המשיבים 1. פלוני ת"ז XXXXXXXXXXX  
2. פלונית ת"ז XXXXXXXXXXX  
ע"י ב"כ עוה"ד רות בן שמואל

1

### פסק דין

2

3

פסק דין זה מכריע בסוגיות כמפורט להלן:

4

5 - ת"ע 26852-12-18 - בקשה לקיום צוואה מיום 27.8.15. (להלן: "הצוואה") של המנוחה  
6 פ' (להלן: "המנוחה") ע"י בתה גבי אלמונית (להלן: "המבקשת").

7

8 - ת"ע 26915-12-18 - התנגדות לקיום הצוואה, שהוגשה ע"י שני ילדיה של המנוחה פלוני  
9 ופלונית (להלן: "המתנגדים").

10

11 - תמ"ש 46902-07-21 תביעה כספית שהוגשה ע"י המתנגדים ע"ס 208,806 ₪ אשר  
12 לשיטתם המבקשת גזלה מהעיזבון.

13

14

רקע, תמצית הטענות וההליך

15

16 1. המנוחה ילידת 1933, נפטרה ביום 12.7.18 בגיל 85, והותירה אחריה את הצוואה מושא פסק  
17 הדין, ובה צוותה כי המבקשת היא הזוכה היחידה בכל רכוש המנוחה.

18

19 2. המבקשת והמתנגדים הינם ילדיה של המנוחה.

20



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

- 1 3. ביום 31.3.16 במסגרת תיק אפי' 22465-08-15, מונתה הקרן כאפו' על רכוש המנוחה,  
2 והמבקשת מונתה כאפו' על גופה של המנוחה.  
3
- 4 4. במסגרת ניהול תיק אפי' 22465-08-15, הוצגה תעודה רפואית בעריכת ד"ר איזבלה גרינברג,  
5 שבדקה את המנוחה ביום 1.2.14. בהמשך הוגשו לעיון בית המשפט תסקירים רבים שנערכו  
6 ע"י עו"ס לסדרי דין. לאחד התסקירים צורפה תעודה רפואית של ד"ר איזידור ברטהולץ,  
7 שבדק את המנוחה ביום 27.12.15. בחומר שהובא בתיק אפי' 22465-08-15 קיימים ממצאים  
8 המעידים כי המנוחה סבלה מדמנציה. הצדדים חלוקים ביניהם ביחס לכך, והמבקשת  
9 מתכחשת שהמנוחה סבלה מבעיות מסוג זה, בפרט במועד ערכית הצוואה.  
10
- 11 5. אין מחלוקת בין הצדדים כי המנוחה הייתה כבדת שמיעה ולעניין זה, אסמכתאות רבות  
12 בתיעוד הרפואי שהוצג לפניי.  
13
- 14 6. ביום 12.12.2018 הועברה הבקשה לקיום הצוואה ממשרד הרשם לענייני ירושה לבית משפט  
15 זה לרבות כתב ההתנגדות.  
16
- 17 7. המתנגדים, טענו לאי כשירות המנוחה לערוך את הצוואה והפנו להליך האפי' 22465-08-15  
18 והמסמכים שהוצגו בגדרו כחלק מתמיכה בטענתם. עוד טענו להשפעה בלתי הוגנת; מעורבות  
19 פסולה בעריכת הצוואה. בדרך זו, תארו את מהלך השתלטות המבקשת על המנוחה, פיתוח  
20 תלות בה, מניעת מפגשים בין המנוחה למתנגדים, כל זאת במשך שנים. בנוסף, הועלו טענות  
21 שונות ביחס לפגמים צורניים ומהותיים בצוואה.  
22
- 23 8. המתנגדים עתרו למינוי מומחה שיבדוק את כשירות המנוחה לערוך את הצוואה, ובמסגרת  
24 בקשה זו טענו שיש למנות את ד"ר איזבלה גרינברג ולחילופין את ד"ר ברטהולץ אשר בדקו  
25 את המנוחה בעודה בחיים. המבקשת התנגדה למינוי הרופאים הנ"ל וטענה שיש למנות  
26 מומחה אחר, בטענה שכל אחד מהמומחים (ד"ר גרינברג או ד"ר ברטהולץ) יבקש לבסס את  
27 המסמך הרפואי שנערך על ידו בעבר, ולא יהיה מסוגל לבצע "בקרה עצמית". לפיכך, ביום  
28 14.5.20 ניתנה ההחלטה בעניין מינויה של ד"ר ורד טל כמומחית מטעם בית המשפט. על  
29 ההחלטה הנ"ל הוגשה בקשת רשות ערעור מטעם המתנגדים שנידונה במסגרת רמ"ש 9235-  
30 06-20 ונדחתה.  
31
- 32 9. ביום 23.5.2021 הוגשה חוות דעת מטעם ד"ר ורד טל אשר קבעה כי במועד עריכת הצוואה,  
33 המנוחה הייתה כשירה במידה מוגבלת, אביא להלן את פרק הדיון והמסקנות:  
34



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 18-12-26852 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 18-12-26915
- ת"ע 21-07-46902

### דיון:

תחילה אומר כי כפי שניתן לראות בתולדות מחלה קיימים תיעודים אשר מסתמכים על דיווחים של בני משפחה, ולעומתם קיימים תיעודים המסתמכים על בדיקות אובייקטיביות. מראש נתתי משקל ניכר יותר לאלו האחרונים. מדובר במנוחה אשר סבלה מירידה ניכרת בשמיעה כפי שמציינים בודקים רבים, ולעיתים קרובות אפילו אלו אשר בדקו אותה התקשו להגיע למסקנה חד משמעית לגבי יכולתיה ומצבה. בחלק מהמקומות קיימות מסקנות שונות של בודקים שונים לגבי תקופות קרובות בזמן. אני מייחסת זאת לתנודות במצבה, כיוון שאיני מתרשמת שנטתה לתנודתיות משמעותית. אני מייחסת זאת בעיקר לפרשנויות שונות לתמונה קלינית מורכבת.

תחילה, יש לומר כי מדובר בגברת אשר לה רקע השכלתי נמוך, וילדות בצל מלחמת העולם השנייה עם מעברים, אובדנים קשים (של כל בני משפחתה) כך שלא ברור כלל כיצד הצליחה כילדה בת פחות מ-12 לצלוח את התקופה הזו ולהגיע לידי של קרוב משפחה אשר מרש וחסונו עליה. בפועל לא סביר שהשיגה יותר מ-2 שנות לימוד. מכאן ואילך הפרטים הידועים לי מועטים אך עכדה בעבודה פשוטה יחסית אשר לא דרשה מנמנה לפתח השכלה רחבה.

מסיבה זו ההערכה הקוגניטיבית אשר בוצעה בתחילת 2010 מצביעה להערכתי על דמנציה בדרגה קלה וציון 19 או 20 אותו היא מקבלת מצביע רק על תחילתה של ירידה קוגניטיבית. (טוח ציונים לבעלי נתונים אלו הוא 20-26, ציון 23). סיטי מח שבוצע אז פורש כתקין. בשאלון עולה כי שוכחת היכן מניחה חפצים, מה רצתה לעשות תוך כדי העשייה, מאבדת מחשבה תוך כדי שיחה, מתבלבלת בחלקי חזמי היום, לא מסוגלת לזכור ולהעביר הודעה, שוכחת לכבות גז, אינה מסוגלת לקרוא מאמר קצר או לכתוב מכתב קצר. הבודקת מתרשמת מחוסר יכולתה להתארגן עם טיפול תרופתי, מנטיה חשדנית אותה היא מייחסת לירידה הקוגניטיבית ומעלה

1

תניהה כיצד מצליחה לנהל את חשבונותיה. באותו ביקור במקום אחר נכתב כי כלל אינה מנהלת את חשבונותיה. גם אם נביא בחשבון דיווח מעט מגמתי מצד המשפחה במטרה להשיג זכויות או תמיכה, הרי שגם המבחנים תומכים בקיומה של פגיעה קוגניטיבית.

כחודש לאחר אבחון זה, סביב מחלה גופנית חמורה מצבה מתדרדר והיא נזקקת לטיפול נמרץ ממושך. בחלקו היא מונשמת ומורדמת, או שקועה מבחינת הכרה. ביציאה ממצב זה משיגה בפלימן ציון דומה בסבבון מינימנטל, אך שם מתארים את המגבלות שיש למצבה על היכולת השיקומית – היעדר מוטיבציה, חוסר הבנה של מורכבות ובעצם פגיעה בתפקודים הגיהוליים. עם ההתרחקות מהמצב החרף ניכר שיפור מסוים למשל בהתמצאות, ובשיתוף הפעולה.

בסוף 2013 ההערכה הקוגניטיבית מניבה ציון של 15 מחוץ ל-30, ערך הנקודמות הקשיים בריכוז, זיכרון, תפקודים גיהוליים ותפיסה חזותית. ירידה איטית הדרגתית היא סבירה למצב בו קיים תהליך דמנטי כגון אלצהיימר. ניכר כי הגריאטרית אינה יודעת כיצד לישב דיווחים על תפקוד תקין עם הליקויים שמדגימים ממצאי הסטטיס. היא נמנעת מלקבוע האם זקוקה לאפוטרופוס ומפנה לבדיקה של פסיכוגריאטר.

בתחילת 2014 מתרשמת פסיכוגריאטרית ניטרלית, מטעם הרווחה מצורך במינוי אפוטרופוס יחד עם שימור היכולת להבין ולבחור את זהות האפוטרופוס. בשנת 2015 מצטיירת ירידה נוספת במצבה הקוגניטיבי אשר מקבלת ביטוי בדיווחים ממקורות שונים:

- מעריך מטעם בטל"א מתאר כי היא מחוסרת תפקוד לגמרי (אפריל 2015)
- אחות הקופה אינה מסמנת את הסעיף "מתמצאת..." (פברואר 2015)
- בינואר 2016 אחות הקופה מסמנת את הסעיף "לסירוגין נתמצא בזמן מקום ואנשים"
- רופא המשפחה מתאר ההגדרות לרצחה, להיגינה ולטיפול באופן כללי, וסרוב לשתף פעולה עד לרמה של רגליים נפוחות ודולפנות ותחילתן של פצע לחץ בעכו (מרץ ויולי 2015)

2

3

4



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 18-12-26852 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 18-12-26915
- ת"ע 21-07-46902

לכך, למעט עורך משקל) ואינה מטייעת אפילו בקימה ולכן יש צורך במנור (אפריל 2015)

- פטיכוגריאטר שבדק אותה מוצא כי אינה יכולה לחוות דעתה לענין מינו אפוטרופוס (דצמבר 2015)

מכל אלו ניתן להבין כי יש התקדמות של התהליך הדמנטי באופן שמערב תחומי התנהגות, מוטיבציה, עיבוד מידע, תכנון ולקחת החלטות.

במהלך 2016 גם עובדות סוציאליות המבקרות אצלה מתארות תמונה דומה – ריח שתן חריף, בסוף 2016 "להתרשמותי כושר השיפוט שלה את מצבה לקוי ומושפע מגורמים שלעתיים אינם ממין הענין". בשיחה זו גב [REDACTED] חושבת כי ילדיה פנו לבית המשפט משום שהם כועסים עליה, על שהיא גרה אצל בתה, והיא מופתעת על כי יש הליך משפטי (למרות שמתקיים לפחות שנתיים). כלומר מודגם כאן כי יש יכולת להבנה בסיסית ביותר של חלק מהאירועים (רוצה לראות את ילדיה אך מבקשת שלא ידברו על כסף), וארועים שהם מעט יותר מורכבים היא אינה מסוגלת להבין. פרט לפגיעה בזיכרון יש פגיעה בתהליכי חשיבה מורכבים ובתפקודים הגבוהים.

ניתן לראות כי לאורך השנים סוף 2009 – 2016 (וגם בהמשך) מתקיימת ירידה הדרגתית ביכולות קוגניטיביות, המהאימה לתהליך ניווני. אין עדות לתנועות במצבה מעבר לארוע הגופני הקשה מאיר בשנת 2010 ממנו נצפית אח"כ התאוששות. הירידה נצפתה כשנה (או כשלוש שנים לפי דיווח אחר) קודם לתיעוד הראשון שהוצג בפני. במהלך 2015, כבר מראשיתה ניכרה במיוחד פגיעה בתחומים של שיפוט ותובנה.

לאור כל הנ"ל אני קובעת כי כ 27.8.15 היתה הכשירות לצוות מוגבלת ביותר. חשיבתה של המנוחה בשלב זה היא פשוטת וחד מימדית, ללא יכולת להערכה של מורכבות. ובתנאים אלו של פגיעה ניכרת במנגנונים של עיבוד מידע וחשיבה, היא עומדת מול קונפליקט קשה בין שלושת ילדיה שהם היקרים לה ביותר. אין ספק כי בשלב זה היא חסרה את הכלים הנדרשים לבירור מידע, לעבדו ולבחור אופן התנהלות רצוי. היא שוקעת לפסיביות כברירת המחדל היחידה המותאמת

1  
2

ליכולותיה. מצב זה אינו שולל כשירות באופן גורף, ואם מדובר בצוואה שהיא טבעית יחסית, צוואה שהיא פשוטה במורכבותה – או צוואה שמבטאת עמדות ורצונות קודמים, בהחלט ייתכן כי נמצאת בתחום הכנתה וסביר כי מסוגלת לבטא את רצונה. ואולם, באם מדובר בצוואה שהיא שונה מעמדות קודמות הרי שבתנאים אלו נדרשות יכולות קוגניטיביות גבוהות במיוחד על מנת שתהיה לאדם הכשירות להתמודד עם התמונה המלאה של השינוי, להבין לעומקו תוך יכולת לצפות שרשרות של ארועים, השפעה על חייהם של אנשים נוספים, שקילה של אלטרנטיבות ובחירה מושכלת. להערכתי היתה הסויה את היכולת הקוגניטיבית לעבד מידע בצורה מושכלת, לבצע את ה reasoning הנדרש, ולבחור בה מתוך הבנה של מלוא המשמעויות וההשלכות שמגלמת בחירה זו.

לענין השפעה בלתי הוגנת – המנוחה סבלה מירידה קוגניטיבית, מגבלת שמיעה קשה, מגבלת נייחות קשה ותלות במטפליה לנושא מזון, רחצה, תרופות ועוד. במרץ 2015 נרשם כי אינה מסוגלת לתפעל טלפון בכוחות עצמה ומכאן כי תלויה במטפליה לצורך תקשורת עם העולם החיצון. כל הנורמים הללו הופכים אותה חשופה לחשפעה בלתי הוגנת.

### לסיכום:

אני מוצאת כי בתאריך 27.8.15 המנוחה [REDACTED] ז"ל היתה כשירה במידה מוגבלת כמפורט במרק "דיון".

3

10. נשלחו שאלות הבהרה על ידי הצדדים והמומחית השיבה בכתב, וכן הוגשה בקשה לחקירת.

11. ביום 18.12.2022 התקיימה ישיבת הוכחות ראשונה במסגרתה נחקרו: המומחית- ד"ר רוד

טל; עדי הצוואה עו"ד אוסי ועו"ד רוזנברג; סוניה גורן-מטפלת של המנוחה; ביום 9.3.2023

6



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

1 התקיימה ישיבת הוכחות שניה בגדרה נחקרו: ע' -בנה של המבקשת; המבקשת; גב' מ.א',  
2 והמתנגדים.  
3  
4 12. המבקשת ובנה הצהירו במסגרת תצהירי עדות ראשית כי נערך מסמך במעמד החתימה על  
5 הצוואה ע"י עורכי הדין עדי הצוואה, כאשר האחרונים הכחישו בחקירתם את קיומו של  
6 המסמך כלל (ראו: נספח ב' לתצהירי המבקשת). עו"ד רוזנברג טען, כי צלם בוודאו את  
7 המנוחה וכי אין לו את הסרטון כיום, אולם, לא ידע להבהיר סיבת ערכית צילום תיעודי ומה  
8 הנסיבות שהובילו לכך. במצב בו אין מחלוקת, כי המנוחה הייתה כבדת שמיעה, נראה  
9 תמוהה שעורכי הצוואה בחרו להקריא לה ולא לתת לה לעיין בה. אוסיף, כי בין המטפלת גב'  
10 ג' לבין המבקשת קיימת היכרות מוקדמת ארוכת שנים, על אף שנטען, כי מדובר במערכת  
11 יחסים ישנה וכי היה נתק מוחלט במהלך הרבה שנים, לא ניתן להתעלם מכך שהיחסים נמשכו  
12 על פני עשרות שנים. המבקשת הצהירה בתצהיר עדות ראשית מטעמה שהוגש לתיק ביום  
13 29.11.2021, כי היא לא הבחינה בבעיות קוגניטיביות אצל המנוחה, כאשר בחקירתה לפני  
14 עומתה עם אמירות שצוטטו מפיה בתיעוד הרפואי בהן מתלוננת על ירידה בזיכרון אצל  
15 המנוחה ועוד כבר בשנת 2010 (ראו: תמלול מיום 9.3.2023, עמ' 21) קשיים אלו מתגברים  
16 שעה שהמנוחה הייתה כבדת שמיעה מרותקת לכיסא גלגלים, נדרש סיוע מתמיד עובר למועד  
17 ערכית הצוואה.  
18

### דיון והכרעה ת"ע 26852-12-18 ות"ע 26915-12-18

19 עילות ההתנגדות (השפעה בלתי הוגנת; נטילת חלק בערכית הצוואה, אי כשירות)

20 השפעה בלתי הוגנת- סעיף 30 לחוק הירושה

21 מסגרת נורמטיבית/נטלי הוכחה

22 13. אחד האדנים עליו נסמכים המתנגדים בטענותיהם הוא השפעה בלתי הוגנת של המבקשת על

23 המנוחה לעריכת הצוואה לפי סעיף 30 (א) לחוק הירושה אשר קובע:

24 "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת,

25 תחבולה או תרמית - בטלה."



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 18-12-26852 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 18-12-26915
- ת"ע 21-07-46902

14. השפעה בלתי הוגנת היא אותה השפעה אשר יש בה כדי לשנות או להסיט את רצונו החופשי של המצווה. אין זה משנה אם המשפיע נהנה משיבוש זה ברצונו של המצווה אם לאו. (ראו: שמואל שילה **פירוש לחוק הירושה** (1995) עמ' 270; ע"א 4902/91 **גודמן נ' מוסאיף פ"ד** מט(2) 441, 448-450).
15. השפעה כשלעצמה, אינה מביאה לפסילת הצוואה, אלא נדרש קיומו של **יסוד בלתי הוגן**, שעיקרו ניצול תלותו או חולשתו של המצווה. בדרך זו, על בית המשפט להשתכנע, מנסיבותיה של אותה השפעה, בקיומו של אותו מרכיב בלתי הוגן בה, וכי הצוואה הייתה פועל יוצא של אותו מרכיב. יכול שהמשפיע יהיה הנהנה עצמו ויכול שיהא מי מטעמו. אך יש להדגיש כי הנטל להוכיח שהמצווה עשה צוואתו מחמת השפעה בלתי הוגנת, מוטל על הטוען לקיומה. כל ספק בעניין זה פועל לטובתו של מבקש הקיום. (ראו: ת"ע (תל-אביב-יפו) 107562-07 - **פלוני נ' אלמוני ואח'**; ע"א 190/68 **סוטיצקי נ' קלינבורט**).
16. עוד נקבע בפסיקה, כי כאשר נסיבות המקרה מלמדות כי התקיימה **תלות מקיפה ויסודית** של המצווה בנהנה, והוראת הצוואה השנויה במחלוקת, היא בעליל לטובת הנהנה, **נטל ההוכחה יעבור אל מבקש קיום הצוואה**. העברת הנטל הינה פועל יוצא מהיווצרות חזקה שבעובדה שהמצווה עשה את צוואתו בהיותו נתון להשפעה בלתי הוגנת. (ראו: ע"א 423/75 **מרדכי בן נון נ' ריכטר**. יש לציין עוד כי **נטל הבאת הראיות** מועבר למבקש הקיום, להבדיל **מנטל השכנוע** שנותר על המתנגד (ראו: בת"ע (תל-אביב-יפו) 107562-07 - **פלוני נ' אלמוני ואח'**). תלות שמבחינת היקפה ועוצמתה עלולה היתה להשפיע על החלטת המצווה, אך לא לשלול את רצונו החופשי, אינה מקיימת את התנאי להקמת החזקה. יתר על כן, תלות עשויה ללמד על השפעה בלתי הוגנת, **רק** בהתקיים תנאי נוסף והוא, כי הוראת הצוואה היא **"בעליל לטובתו"** של הנהנה.
17. **בענייננו**, יש לבחון האם נטל ההוכחה נותר על המתנגדים או שמא לאור קיומו של תלות הנטל יעבור למבקשת בשל חזקה להשפעה בלתי הוגנת.
18. בפסיקה נקבעו המבחנים לבדיקת התלות שנוצרה בין הנהנה למצווה והאם הייתה בעוצמה מספיקה להקמת חזקה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת.
- **מבחן העזר הראשון** נוגע לבחינת עצמאותו הגופנית והשכלית של המצווה;



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

- 1 - מבחן העזר השני הוא מבחן התלות והסיוע בין הזוכה לבין המצווה ;
- 2 - מבחן העזר השלישי דן בקשרי המצווה עם אחרים זולת הזוכה על-פי הצוואה ;
- 3 - מבחן העזר הרביעי בוחן את נסיבות עריכת הצוואה, לרבות מידת מעורבותו של הזוכה
- 4 בעריכתה
- 5 ( ראו : [דנ"א 1516/95](#) - רינה מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה (1998)).
- 6
- 7 19. יודגש, כי המשפיע השפעה בלתי הוגנת יכול להיות הנהנה עצמו או מי מטעמו( ראו : [עמ"ש](#)
- 8 [\(מרכז\) 9688-06-10 ד' ש' נ' א' ג' \( 7.4.11 \)](#); תע (י-ם) 23724-06-12 א' ג' א' נ' ב' ח' א' )
- 9 .((29.3.14
- 10 20. אשר לשימוש במבחנים הנ"ל, כמו גם במבחנים נוספים שנגזרים או מתחייבים מנסיבותיו
- 11 של המקרה הנדון, נקבע כי ייעשה בזהירות רבה, תוך הבנה שבתלות כשלעצמה, אין משום
- 12 ראייה מספקת לקיומה של השפעה בלתי הוגנת ואף לא להקמת חזקה בדבר קיומה. לא התלות
- 13 היא העיקר, אלא **ההסתברות שהתלות שללה את רצונו החופשי של המצווה**. הוא הדין בכל
- 14 המבחנים האחרים. תלותו של המצווה בסיועו של האחר, אינה בהכרח שוללת את רצונו
- 15 החופשי. כך הוא גם ביחס לבחינת קשריו של המצווה עם אחרים ואף בהסקת מסקנות
- 16 מנסיבות עריכת הצוואה. כן נקבע כי לצורך הכרה בקיומה של השפעה בלתי הוגנת אין הכרח
- 17 כי יתקיימו כל המבחנים שפורטו לעיל. למעשה, **די בקיומם של חלק מהמבחנים** האמורים
- 18 כדי להצביע על קיומה של השפעה כאמור. במקביל רשאי בית המשפט לעשות שימוש
- 19 במבחנים נוספים לגיבוש הכרעתו.
- 20
- 21 21. בהתקיים המאפיינים של המבחנים הנ"ל במקרה נתון, מוקמת חזקה לכאורה בדבר קיומה
- 22 של השפעה בלתי הוגנת. בצוואה תקינה מבחינה צורנית, חזקה זו מעבירה את נטל הבאת
- 23 הראיות על שכמו של מבקש הקיום לסתור את אותה חזקה תוך שלילת קיומם של אותם
- 24 מאפיינים שהקימו את החזקה או תוך שלילת קיומה של "אי ההגינות" בהשפעה חרף קיומם
- 25 של אותם מאפיינים. בצוואה בלתי תקינה מבחינה צורנית, בה ממילא עובר נטל השכנוע על
- 26 מבקש קיום הצוואה להוכיח כי הצוואה משקפת את רצונו החופשי והאמתית של המצווה, עליו
- 27 לשכנע את בית המשפט מעל לכל ספק כי הצוואה – צוואת אמת היא ואינה נגועה בהשפעה
- 28 בלתי הוגנת.
- 29





## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 18-12-26852 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 18-12-26915
- ת"ע 21-07-46902

1 בבוא בית המשפט לבחון קיומה של ההשפעה הבלתי הוגנת, עליו להידרש לכך מתוך בחינה  
2 כוללת ורחבה של מכלול הנתונים ולא מתוך מבט צר. (ראו: בע"מ 4459/14 פלונית נ'  
3 פלוני מיום 6.5.15, עמ"ש (ת"א) 45610-09-12 צ' ג' א' נ' ג' א' מיום 19.5.14).

4  
5

מן הכלל אל הפרט

6  
7

23. אבחן את טענות הצדדים בהתאם למבחנים שהוצבו בפסיקה, הכל כדלקמן:

8  
9

24. השאלה הראשונה האם המצווה הייתה עצמאית מבחינה פיזית ונפשית בעת חתימת הצוואה.

10  
11

א. מבחן התלות והעצמאות – מהחומר בתיק עולה בבירור כי המנוחה לא הייתה עצמאית, בפרט  
12 בתחום הפיזי, ובאופן ספציפי בתקופה הרלוונטית לענייננו, הינו, סמוך למועד עריכת הצוואה.  
13 קיים תיעוד רפואי רב ותיעוד אחר (תסקירים והחלטות בית המשפט) מהם עולה כי המנוחה  
14 הייתה סיעודית, תלויה בזולת, זקוקה לסיוע וכבידת שמיעה. על נתונים אלו ניתן ללמוד  
15 מאסמכתאות ומסמכים המצויים בתיק, המלמדים על מצבה של המנוחה לפי ההתקדמות  
16 בשנים: **נספח ג' לתצהיר המתנגדים** (מסמכים רפואיים וסוציאליים לרבות תיעוד מועדת  
17 המ"ל 2009-2010) נזכר כי המנוחה צרכיה עזרה רבה בהלבשה, רחצה, אינה שולטת על הסוגרים  
18 ועוד; **נספח טז' לתצהיר המתנגדים** (ד"ר גרינברג-1.2.2014) דרגת סיעוד 9.75, נעזרת על ידי  
19 בתה ומוגבלת בתפקוד; **נספח ה' לתצהיר המתנגדים** (תסקיר מיום 22.6.2014) צוין כי מדובר  
20 במצב בריאותי מורכב, המנוחה מוכרת כחולה סיעודית וזכאית לקצבה בשיעור של 100%. **נספח**  
21 **טז' לתצהיר המתנגדים** (ד"ר ברטהולץ- מיום 30.12.2015) מתעד כי המנוחה מרותקת לכיסא  
22 גלגלים. הבאתי בחשבון כי המנוחה בשנים הראשונות בהן עברה להתגורר בבית המבקשת  
23 הייתה שוהה בשעות היום במועדון קשישים, לעומת זאת, עם התקדמות השנים המנוחה נזקקה  
24 לנוכחות מטפלת צמודה ובפרט במועד עריכת הצוואה, הייתה מרותקת לכיסא גלגלים בלוי  
25 המטפלת. חרף העובדה שניתן להסתפק באמור לעיל, על מנת לקבוע כי המנוחה הייתה **תלוית**  
26 **ולא עצמאית**, ראיתי לנכון להביא מעדות המבקשת אשר לפי גרסתה עצמה, המנוחה הייתה  
27 תלויה בה באופן גורף, **אביא את החלקים הרלוונטיים להלן:**

28  
29

מתוך עדות המבקשת

30

..."





## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

ש': למעשה בסעיף 9 לתצהיר שלך את אומרת טיפלתי באמא שלי באופן מלא ובלעדי. מקלחת האכלה

ת': כן

ש': היגינה הכל

ת': נכון

ש': כל כולה תלויה רק בדך נכון?

ת': נכון...".

(ראו, תמלול מיום 9.3.2023, עמ' 38, שו' 36-30)

### עוד מתוך עדות המבקשת

"

ש': 100%. אז גם בתזכירים וגם במסמכים הרפואיים מתוארת אמא שלך כמי שסובלת מחרדת נטישה. את מתארת

בתצהיר שלך בעצמך, אני לא צריך מסמכים רפואיים, את

מתארת שאמא שלך כל כולה תלויה רק בדך והיא יודעת

ת': היא לא הייתה תלויה

ש': ועכשיו היא לא הייתה תלויה. והיא יודעת, תמתיני לסוף

השאלה. והיא יודעת שאת מצויה בסכסוך עם פלוני

ופלונית. ואז מגיע מועד עריכת הצוואה ואמא שלך פוחדת

להרגיז אותך, אז היא לא יכולה לעשות צוואה שהיא לא רק

לטובתך. מה מונע ממנה לעשות צוואה שהיא רק לא

לטובתך?

ת': אם אמא, שוב, אני זו שטיפלתי אני זה שדאגתי אני זו

שקילחתי אני זו שעשיתי את הקניות אני זו שקניתי לה את

הבגדים אני זו שהוצאתי אותה כמו נסיכה מהבית עם ריח

טוב וזה יעידו בכל מקום. ואני לא ידעתי אם היא סבלה

מחרדת נטישה. לא זכור לי חרדת נטישה...".

הדגשות שלי טל פפרני

(ראו, תמלול מיום 9.3.2023, עמ' 39, שו' 39-134- עמ' 40 שו' 6-1)



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

25. **לסיכום המבחן הראשון:** מהאמור לעיל, עולה בבירור שהמנוחה נדרשה לעזרת צד ג', והייתה זקוקה לסיוע מתמיד וימיומי. לא בכדי הייתה נוכחות הסייעת-גב' סוניה לצדה שאף נכחה בעת עריכת הצוואה (ראו: תמלול מיום 18.12.2022, עמ' 63, שוי' 39-34). המבקשת הודתה שהמנוחה הייתה תלויה בעזרתה, הן בחקירתה כפי שהובא לעיל והן בתצהיר עדות ראשית. אמנם, היא ניסתה להתנער מכך במהלך חקירתה, אך כאשר תארה את הפעולות שהייתה מבצעת עבור המנוחה, לא נותר ספק שהמנוחה לא הייתה עצמאית כלל. התלות החלה משנת 2010 – מעבר המנוחה למגורים בבית המבקשת - והייתה בעיצומה בעת עריכת הצוואה, כאשר המנוחה נזקקה לסיוע של מטפלת צמודה. המנוחה הייתה מרותקת לכסא גלגלים, זאת כבר סמוך לפתחית הליך האופ' 22465-08-15. במסגרת אותו הליך, נערכו תיעודים רבים המלמדים על הקשר בין המנוחה והמבקשת (ראו: העתק דיווח מיום 10.12.2015, **נספח כג'** לתצהיר עדות ראשית מטעם המתנגדים; תסקיר מיום 7.2.2016, **נספח כד'** לתצהיר עדות ראשית מטעם המתנגדים; תסקיר משלים מיום 15.12.2016, **נספח כה'** לתצהירי עדות ראשית מטעם המתנגדים, תסקיר משלים מיום 19.3.2017, **נספח כו'** לתצהירי עדות ראשית מטעם המתנגדים).
- ב. **מבחן התלות והסיוע - מקום בו מתברר כי המצווה אכן לא היה עצמאי ועקב כך נזקק לסיוע הזולת, מתעורר צורך לבחון אם הקשר שהתקיים בינו לבין הנהנה התבסס על מתן הסיוע שהמצווה נזקק לו: אם היה זה הנהנה אשר סייע למצווה להתגבר על קשייו ומגבלותיו, ייטה בית המשפט לקבוע שהמצווה היה תלוי בנהנה. בהקשר זה יש לבחון, אם מבחינה עובדתית הסתייע המצווה גם באחרים. הדעת נותנת, שכאשר מספר אנשים חולקים ביניהם את מטלות הסיוע, מידת התלות של המצווה בכל אחד מהם, היא, מטבע הדברים, קטנה יותר ומתמעט החשש להיווצרות תלות העלולה להיות פתח להשפעה בלתי הוגנת.**
26. **בענייננו**, מגרסת המבקשת עצמה, בחלקים שהובאו לעיל, וביתר חלקי העדות, ניתן להתרשם כי המנוחה הייתה תלויה בזולת במרבית הפעולות ולתקופה ממושכת. תלות זו החלה עובר למועד ערכית הצוואה, כאשר המבקשת הינה היחידה שנושאת במטלות הסיוע, זאת חרף קיומם של המתנגדים, ילדיה הנוספים. אמנם נכון כי המבקשת ניסתה לטעון כי המנוחה הייתה תלויה בסיוע פיזי בלבד ולא סבלה מפגיעה קוגניטיבית, ואולם, כבר במהלך ניהול הליך האופ' 22465-08-15, התברר כי המבקשת מתקשה לקבל את קביעות המומחים (ראו: נספח ד' לתצהיר עדות ראשית מטעם המבקשת, תסקיר מיום 7.2.2016 או נספח כד' לתסקיר המתנגדים). בתסקיר משלים שהובא במהלך ניהול תיק ' האופ' 22465-08-15, צוין במפורש כי " ... ברור שרצונה של האם שבתה אלמונית תתמנה כאפוטרופוס עליה אך **מאוד ברור**



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 18-12-26852 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 18-12-26915
- ת"ע 21-07-46902

- 1 שהיא נתונה ביחסי תלות ותחת השפעה חזקה של הבת אלמונית. (ראו: נספח ה' לתצהיר
- 2 עדות ראשית מטעם המתנגדים, תסקיר מיום 22.6.2014). זאת ועוד, בחקירתה לפניי
- 3 התקשתה המבקשת להסביר את דבריה, שתועדו בעבר במסמכים רפואיים, וכן בבקשה למנות
- 4 למנוחה אפי' ועוד. המבקשת לא ידעה להסביר את הצהרותיה כפי שבאו לידי ביטוי בתצהיר
- 5 עדות ראשית שהונח בתיק דנן (ראו: תמלול מיום 9.3.2023, עמ' 21-22 ועמ' 26). כל זאת,
- 6 כאשר המנוחה מתגוררת בביתה החל משנת 2010 או סמוך לכך ועד לפטירתה, בנסיבות
- 7 שהייתה מנותקת משאר ילדיה כפי שאבהיר בהמשך.
- 8
- 9 27. חשוב לחדד שמבחן זה מתמקד בשאלה אם הקשר בין המצווה לנהנה התבסס על מתן הסיוע
- 10 שהמצווה נזקק לו. במקרה עסקינן, קיימים אינדיקציות ברורות המעידות על כך, שבמועד
- 11 עריכת הצוואה, המנוחה היתה תלויה אך ורק במבקשת והייתה זקוקה לעזרתה, כל זאת שעה
- 12 שהמבקשת הנה הנהנית היחידה עפ"י הוראות הצוואה. לאחר ניהול הליך ממושך במסגרת
- 13 תיק האפי' 15-08-22465, הקרן מונתה כאופ' על רכושה של המנוחה ואילו המבקשת מונתה
- 14 אפי' על גופה בלבד.
- 15
- 16 28. ביחס לאותות התלות של המנוחה במבקשת - ניתן להבחין בראיות בתקופה טרם ערכית
- 17 הצוואה ואף לאחר עריכתה. ניתן להתרשם ממידת השליטה שהייתה למבקשת על כספיה
- 18 של המנוחה עוד בימי חייה. אביא את גרסת המבקשת כפי שהוצגה בתסקיר מיום 7.2.2016
- 19 (ראו: נספח ד' לתצהיר עדות ראשית מטעם המבקשת, תסקיר מיום 7.2.2016 או נספח כד'
- 20 לתסקיר המתנגדים) בגדרו העו"ס מתארת בו איך המבקשת מסרה שהתנהלה במהלך
- 21 התקופה עבור הכנת התסקיר, הכל כדלקמן:

הבת בתגובה טענה, כי אחיה לקח את אימם לבנק ממרכז היום לקשיש בו שהתה באותה תקופה ותחת לחץ פעל לרשום את שמו כשותף בחשבון וללא הסכמתה. לדבריה, אחיה פעל בניגוד לרצונה של האם ואסור היה לו להתערב בעניין. לדבריה, לא הוציאה סכום כה גדול וברשותה אף הוכחות לכך וכי כל סכום שהוצא היה ברשותה של אמה. עוד טענה כי אמה מסוגלת להביע דעתה היטב וכי פעלה על פי רצונה. לדבריה, מאחר ולא ניתן היה למשוך כסף מהחשבון, פתחה חשבון בנק חדש בו שותפות שתיהן והעבירה לשם את כספי הקצבה והנסייה של האם ובהמשך גם את הריטה מרכנתיל דיסקונט.

גבי הציגה בפני אסמכתאות כי היא אכן מושכת את כספיה של אמה מדי חודש, כ 7500 שקלים, אשר מיועדים למימון צרכיה השוטפים של האם וחלקה בהוצאות הבית. כך למשל, מים, חשמל, מצרכי מזון, ביגוד וטיפול אישי וכיוצא בזה.

להתרשמותי, הן גבי והן מר [REDACTED], פעלו בשם אימם לניהול ענייניה ובכלל זה חשבון הבנק ודירתה, למרות שהיה להם יסוד סביר להניח כי אימם לא בקו הבריאות הקוגניטיבית ומשום כך, אינה יכולה לפקח עליהם. בפועל, למרות כוונתם הטובה, היה טיגס לפגם.



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

1 כלל האמור לעיל, מעיד על חולשתה של המנוחה, נזקקות שלה לסיוע צד ג', ומידת ההשפעה  
2 עליה. מדובר במנוחה שהעתיקה את מגוריה לבית המבקשת, ועם הזמן, הלכה והפכה קשורה  
3 אליה באופן מתמיד. יש להדגיש, כי לא הוכח כי הניתוח במעיים אותו עברה המנוחה, חייב  
4 את העתקת המגורים. באותו שלב, לא הוכח כי המנוחה הייתה מרותקת לכיסא גלגלים או  
5 יש צורך שתעבור להתגורר במקום מותאם יותר מדירתה. המבקשת יכלה להסתפק בהשגחה  
6 וביקורים בבית המנוחה. האמור מעיד על כך, כי למבקשת הייתה השפעה ניכרת על המנוחה  
7 כבר בשלב מקדמי זה. לא בכדי הקרן מונתה כאפי' על רכושה של המנוחה ולא המבקשת.

8

9

10 **ג. מבחן הקשר עם בני משפחה אחרים – השאלה עד כמה קיים המצווה קשרים עם אנשים**  
11 **אחרים מלבד הנהנה ומה היא עוצמתם.**

12

13 30. **בענייננו**, מהחומר בתיק עולה כי המנוחה הייתה מבודדת מילדיה, המתנגדים בענייננו, לכל  
14 הפחות בשנים האחרונות לחייה. השאלה מה גרם לכך והאם המבקשת אחראית על כך?  
15 התשובה נמצאת בעדות המבקשת, שלא הייתה עקבית ומעלה חשש כבד כי הנתק נבע  
16 כתוצאה מסכסוך בין המבקשת לבין המתנגדים ולא דווקא בין המנוחה והמתנגדים. **אביא**  
17 **את החלקים הרלוונטים מעדות המבקשת :**

18

מתוך עדות המבקשת

19

..."

20

ש': אמא שלך שנאה את פלוני ואת ופלונית?

21

ת': לא

22

ש': היא לא שנאה אותם. היא אהבה אותם?

23

ת': אני חושבת

24

...

25

ש': היא אהבה אותם?

26

ת': אני חושבת שכן.

27

ש': את חושבת שכן. אז למה היא נישלה אותם מהצוואה שלה?

28

ת': אין לי מושג

29

ש': אין לך מושג?

30

ת': לא

31

ש': תקני אותי אני טועה.

32



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

1 ת': זה היה שיקול שלה.  
2 ש': זה היה שיקול שלה. תקני אותי אם אני טועה. אבל בכל 9  
3 השנים האחרונות של החיים של אמא שלך, היא הייתה  
4 אצלך, איתך, רצוף, לא זזה ממך, את לא זזה ממנה. נכון? נכון.  
5 והיא עושה צוואה כזאת ואת מקבלת אותה אלייך ביום  
6 הצוואה, ואת ידעת עליה ביום הצוואה, ככה אומר הבן שלך.  
7 ואז את קוראת אותה ואמא שלך לא אומרת לך למה היא  
8 השאירה לך את הכל ולילדים שלה לא?  
9 ת': היא אמרה.  
10 ש': מה היא אמרה  
11 ת': היא אמרה שהשאירה מכיוון שהיו חיכוכים בינה לבין פלוני  
12 ופלונית  
13 ש': היו חיכוכים בינה לבין פלוני ופלונית  
14 ת': כן, על מה שהם עשו במשך כל התקופה הזו.  
15 ש': בואי  
16 ת': במקום שיתוף פעולה  
17 ש': כן  
18 ...  
19 ש': בואי תפרטי איזה חיכוכים היה עם פלוני ופלונית  
20 ת': במשך כל התקופה הזו אני זו שטיפלתי בה, אני זו שדאגתי  
21 לה, אני זה שהבאתי אותה, שלקחתי אותה, אני זה שעשיתי  
22 לה הכל.  
23 ש': כן אבל איזה חיכוכים היה ביניהם? מה היה בין אמא שלך  
24 פלוני ופלונית  
25 ת': החיכוכים היו שיש כמה דברים שהוא יום אחד מופיע בביתי  
26 ודפיקת דלת, שוטר. בטענה שאני מכה את אמי ואני לא  
27 מתייחסת אליה. ושאני הזמנתי אותו ופלוני הופיע איתו  
28 בביתי, בפתח ביתי. אז עם מי? 2. יום אחד היה לה יום  
29 הולדת, הם מופיעים עם עוגת יומולדת שבמשך שנים היא לא  
30 זכתה לראות את העוגת יומולדת, פתאום הם נזכרו שיש,  
31 באותו יום הביאו. כל המערכת שנעשתה בכל התקופה שהיא  
32 הייתה אצלי, הם האשימו אותי בכל מיני האשמות, במקום



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

1 שיתוף פעולה, תמיד היה נגד. ולא לא היה שיתוף פעולה  
2 בינינו. אם זה רווחה ואם זה שאמא שלי התפלאה שבכלל  
3 ש': הסיכסוך שאת מתארת הוא לבינד לבין האחים שלך, לא בין  
4 האחים שלך לאמא שלך. מה רלוונטי הסיכסוך שלך עם  
5 האחים שלך?  
6 ת': זה לא היה סכסוך  
7 ש': עם אמא  
8 ת': זה עקב זה שאמי הייתה אצלי.  
9 ש': אמא שלך הייתה אצלך, נכון?  
10 ת': כן  
11 ש': אנחנו יודעים שמדובר באישה כבדות משקל שמתנהלת  
12 בכיסא גלגלים  
13 ת': היא בהתחלה לא, לא בהתחלה היא לא הייתה בכיסא  
14 ש': תמתיני לסוף השאלה. היא סיעודית לחלוטין, היא לא יכולה  
15 לצאת מהבית, היא לא יכולה להיכנס לבית אלא אם כן את  
16 עוזרת לה. ואת בנתק עם האחים שלך, את במריבה איתם  
17 שאת לא עונה להם לטלפון, שנים האחים שלך כמו שאת  
18 אומרת התייצבו על סף ביתך, רצו לראות את אמא שלך ואת  
19 לא נתת להם להיכנס. אז איך את רוצה שהם ישתפו פעולה?  
20 ת': סליחה  
21 ש': כן  
22 ת': ראשית כל, אמי בהתחלה לא היתה בכסא, היא הלכה, הייתה  
23 בבית הקשיש ב-3 השנים הראשונות, היא כן התנהלה, והיא  
24 כן הלכה, והיא כן באה ואם הם רצו לראות אותה, הם יכלו  
25 לראות אותה. רק לאחר 3 שנים אמי כבר לא יכלה יותר ללכת.  
26 ש': מאיזה שנה אמא שלך הפכה להיות סיעודית  
27 ת': אני לא זוכרת  
28 ש': בואי ניזכר  
29 ת': תאריכים מדויקים  
30 ש': בואו ניזכר בואי נראה  
31 ת': כשהם רצו לראות אותה, הם כן יכלו לראות.  
32 ש': איך  
33 ת': בבית הקשיש.



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

ש': מתי הם פגשו אותה בבית הקשיש, במסגרת הסדרי הראייה?

ת': לא, לפני גם. הם יכלו לראות אותה

ש': איך?

ת': מה זאת אומרת איך? היו נוסעים לבית הקשיש והיו

ש': מי היה מביא אותה לשם?

ת': אוטו. היה לאמא שלי הסעה, הייתה יורדת מהבית עם

הסעה לבית הקשיש ומחזירים אותה.

ש': ואיך זה שאף אחד מהתזכירים או המסמכים לא אומר

שהיא הייתה ניידת או שהיה לה הסעה?

ת': היה היא ניידת...".

הדגשות שלי טל פפרני

(ראו, תמלול מיום 9.3.2023, סוף עמ' 15, עמ' 16 במלואו, עמ' 17 במרביתו)

31. לסיכום: ניתן להתרשם כי הנתק מקורו בטיב יחסי המבקשת עם המתנגדים, אשר נראה שלא היו טובים. המבקשת הודתה כי המנוחה לא שנאה את יתר ילדיה, (המתנגדים) ואף חשבה כי המנוחה אהבה אותם. המבקשת לא ידעה לתת הסבר מניח את הדעת מה גרם למנוחה לנשל את המתנגדים מעזבוניה. בהמשך עדותה, ניסתה המבקשת להציג כי היה סכסוך בין המנוחה לפלוני, המתנגד. בפועל הסכסוך היה בשם המנוחה לבין בתו של פלוני (שהתגוררה בדירת המנוחה והתנהל הליך פינוי בעקבות כך). נראה כי לא היה סכסוך אמיתי בין המנוחה והמתנגד. המבקשת גם לא נתנה כל הסבר לגבי הסיבה בגינה נשלה המנוחה את בתה המתנגדת פלונית. המבקשת לא רצתה כי המתנגדים יפגשו את המנוחה אצלה בבית וטענה כי הייתה להם אפשרות לפגוש את המנוחה בעת שהותה בבית הקשיש. דברים אלו מקבלים משנה תוקף, לנוכח הליכים משפטיים שהתנהלו בין בני המשפחה, בעניין הבקשה למינוי אפי'. המבקשת לא ידעה להתמודד עם השאלות בחקירתה וסתרה את עצמה ואת האמירות שהובאו מפיה בעבר (ראו: תמלול מיום 9.3.2023, עמ' 26-27). כל אלו לא מותירים ספק לגבי מידת השפעה של המבקשת על המנוחה. לא הוכח כי המבקשת נקטה פעולה כלשהי על מנת להביא לכך כי המתנגדים יהיו בקשר עם אמם המנוחה. לא הובאה ולו ראשית ראיה כי המבקשת ניסתה לפייס ביניהם או מנעה את הנתק מיתר אחיה.





## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

- 1 **מבחן נסיבות עריכת הצוואה - המבחן מתמקד בנסיבות הספציפיות של עריכת הצוואה**  
2 **ובמידת מעורבות הנהנה בעריכתה. ככל שמעורבותו גדולה יותר, אך עדיין לא נכנסת בגדר**  
3 **סעיף 35 לחוק הירושה, תגדל הנטייה להניח שהמצווה היה תלוי בנהנה.**
- 4
- 5 **בענייננו**, בחקירתה, מסרה גרסה הסותרת את עדות בנה ע' (ראו: תמלול מיום 9.3.2023, עמ'  
6 32-37, ב"כ המתנגדים מעמת את המבקשת עם עדות בנה והיא נכשלה פעם אחר פעם לתת  
7 תשובות מספקות). נסיבות עריכת הצוואה ומעורבות המבקשת ובנה, מהוות חיזוק לראיות  
8 לפיהן מדובר בפעולה מתוכננת מראש במסגרתה, תכננה המבקשת להרחיק את עצמה  
9 מהתמונה, עקב הידיעה כי בבוא היום תצטרך לתת עדותה ביחס לצוואה ונסיבות עריכתה.  
10 המבקשת ובנה הצהירו, בתצהיר עדות ראשית, כי נערך מסמך, במעמד החתימה על הצוואה,  
11 ע"י עורכי הדין עדי הצוואה, כאשר האחרונים הכחישו בחקירתם את קיומו של המסמך כלל  
12 (ראו: נספח ב' לתצהירי המבקשת). המבקשת ובנה אף לא הביאו גרסה אחת אחידה הן  
13 ביחס למסירת עותק מהמעטפה שהכילה את הצוואה לידיהם והן ביחס לידיעתם אודות תוכן  
14 הצוואה והמסמך הנלווה (ראו: המטפלת סוניה- גבי גורן נכחה בעת ערכית הצוואה אך לא  
15 ידעה להעיד אם היא ראתה את המנוחה חותמת בידה על הצוואה והשיבה בחקירת לפני "..."  
16 **היא רשמה שמה, אבל לא יודעת מה בדיוק. אני לא יודעת. אני לא יכולה להגיד לך מה**  
17 **ראיתי ומה לא ראיתי...**. כאשר מדובר בעדה שהייתה חברה של המבקשת ושכנה שלה במשך  
18 שנים).  
19
- 20 **האמור לעיל, מעיד על כך שהמנוחה לא הביעה את רצונה האמתי, והראיות שיובאו בפרקים**  
21 **הבאים, בפרט הדיון בטענת אי כשירות, תומכים ומחזקים במסקנה זו.**
- 22
- 23 **בענייננו**, הוכחה תשתית ראייתית מספקת כאמור לקיומן של מכלול נסיבות אשר יש בהן כדי  
24 להעביר את נטל הבאת הראיות מהמתנגדים, הטוענים להשפעה בלתי הוגנת, אל המבקשת,  
25 לקיים את הצוואה. הדברים יפים אף ביתר שאת, מקום שאותן ראיות, ככל שקיימות ידועות  
26 יותר למבקשת, או למצער היא בעלת הגישה הטובה ביותר אליהן מאחר שהמנוחה התגוררה  
27 שנים רבות בביתה. (ראו: רע"א 3646/98 כ.ו.ע. לבנין נ' מנהל מס ערך מוסף, פ"ד נו(4) 891,  
28 903 (2003); ד"נ 28/84 זיידאן נ' ע'דיר ואח', פ"ד מה(4) 661, 674 (1988); ע"א 73/86  
29 שטרנברג נ' עירית בני ברק, פ"ד מג(4) 343, 348 (1989); דנ"פ 8612/00 ברגר נ' היועמ"ש,  
30 פ"ד נה(5) 439, 456 (2001); ע"א 6205/98 אונגר נ' עופר, פ"ד נה(5) 71, 83 (2001)).  
31



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

1 כמפורט לעיל, התהיות והתמיהות באשר לנסיבות בהן נחתמה הצוואה, כשלעצמן, מעוררות  
2 חשש ממשי להשפעה בלתי הוגנת. בוודאי הדברים אמורים במכלול הנסיבות שהוכחו ויש בהן  
3 כדי להצדיק את העברת נטל ההוכחה על כתפי המבקשת להוכיח כי הצוואה נערכה מרצונה  
4 החופשי של המנוחה, וכי לא ניתנה כתוצאה מהשפעה בלתי הוגנת – **נטל אותו לא הצליחה**  
5 **המבקשת להרים.**

6  
7 36. המבקשת לא הביאה כל ראיה המלמדת על כך שחרף טענות המתנגדים, פעלה המנוחה  
8 ביישוב דעת, מרצון חופשי, ומבלי שהופעלה עליו כל השפעה בלתי הוגנת. סבורני, כי במבט  
9 על לגבי מכלול נסיבות עריכת הצוואה, תוך התייחסות למצבה הפיזי והקוגניטיבי ואופייה  
10 של המנוחה (שמונה עבודה אופ' לרכוש (חצוני) ולגוף) מתעורר חשד כבד ביותר בנוגע לשאלה  
11 אם הצוואה משקפת את רצונה החופשי והאמתי של המצווה. סבורני כי לא עלה בידי  
12 המבקשת לעמוד בנטל המוטל עליה ברמה של מאזן ההסתברויות ולהוכיח שהצוואה לא  
13 נעשתה מחמת השפעה בלתי הוגנת, ולפיכך אין לקיימה. **בתי משפט הביעו עמדה לפיה כאשר**  
14 **קיים מצבור גדול של תהיות וסימני שאלה אודות צוואה, שנשארו ללא מענה, לא ניתן, בשום**  
15 **פנים, לומר בבטחה, שהיא אכן מבטאת את רצונה של המצווה. מטעם זה בלבד לא ניתן**  
16 **לקיימה (ראו: ע"א 347/84 צימט נ' בנימין, פ"ד מ(4) 118, 122 (1986)).**

17  
18 38. מהמקובץ לעיל, אני קובע כי הוכחה קיומה של השפעה בלתי הוגנת, שהביאה את המנוחה  
19 לערוך את הצוואה, אשר מצדיקה את ביטול הצוואה מסיבה זו בלבד.

20  
21 39. למרות שניתן להסתפק בהכרעה בטענה זו בלבד, על מנת להורות על ביטול הצוואה, אך עם  
22 זאת, אבחן את יתר טענות המתנגדים, שכולן תומכות ומחזקות את המסקנה אליה הגעתי.

23  
24 **הטענה לנטילת חלק בעריכת הצוואה - סעיף 35 לחוק הירושה**

25  
26 **מסגרת נורמטיבית**

27  
28 40. בהוראת סעיף 35 לחוק הירושה נקבע כדלקמן:

29



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

1 "הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או  
2 היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה  
3 המזכה בן-זוגו של אחד מאלה – בטלה".

4  
5 41. הדין הנוהג הוא, כי נוכח תוצאתה הקשה של הוראת הדין הנ"ל, יש לפרשה בצמצום (ראו:  
6 ע"א 510/90 כצנשטיין נ' סידרנסקי, מ"ד מה(2) 221 (1991); ע"א 529/69 רוזנהויזר נ' כהן,  
7 פ"ד כ"ד(2) 93 (1970); ע"א 631/69 ישיבת מדרש פורת בישראל נ' חומי, פ"ד כ"ד(2) 105  
8 (1970); ע"א 6496/98 בוטו נ' בוטו, פ"ד נד(1) 19 (2000)).

9  
10 42. עוד בפסיקת בתי המשפט נקבע, כי הבחינה האם נטל נהנה חלק בעריכת הצוואה צריך  
11 שתיעשה באשר לכל מקרה ונסיבותיו, ונוכח מידת האינטנסיביות והחומרה של מעורבות  
12 הנהנה בעריכת הצוואה (ראו: ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון, פ"ד נד(2) 215  
13 (2000); ע"א 148/96 בקשי נ' סלמן, פ"ד נג(1) 843 (1999); ע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב, פ"ד  
14 נט(3) 1 (2004)). בהקשר זה אף נקבע, כי העובדה שנהנה מהצוואה הביא את המצווה לעורך  
15 הדין שטיפל בנהנה בעבר, בעניינו שלו, ואף סייע לו בפרטים שונים, שנזקקו להם לצורך  
16 הצוואה, ופרע את שכר טרחתו, אינה עולה כדי נטילת חלק בעריכת הצוואה. אף אם נהנה  
17 קיים שיחות מקדימות בעניין הצוואה, בין עם עושה הצוואה ובין עם עורך הדין שערך אותה,  
18 אין בכך משום נטילת חלק בעשיית הצוואה (ראו: ע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה  
19 הדדית של ארגון עולי מרכז אירופה, פ"ד נ(3) 338 (1996); ע"א 760/86 רוזן נ' שולמן, פ"ד  
20 מג(3) 586 (1989); ע"א 2014/95 פרל נ' בס, פ"ד מט(5) 302 (1996)).

21  
22 43. אציין כי הביטוי "עד לעשייתה" פורש בפסיקת בבתי המשפט כעד הרשמי לצוואה במובן  
23 סעיף 20 לחוק הירושה (ראו: ע"א 746/70 השכל נ' שומלו, פ"ד כה(2) 654 (1971)). אף הביטוי  
24 "ערך את הצוואה" פורש על דרך הצמצום ונקבע שיש לפרשו, אך כמתייחס למי שעסק בפועל  
25 בניסוח, או כתיבת, מסמך הצוואה (ראו: ע"א 510/90 כצנשטיין נ' סידרנסקי, מ"ד מה(2)  
26 221 (1991)).

27  
28 מן הכלל אל הפרט

29  
30 44. בענייננו, המתנגדים לא פרטו את הטענה בכתב ההתנגדות, והסתפקו בהעלאת ספקות  
31 לגבי נסיבות הבאת עורך הדין שערך את הצוואה, בטענה כי המבקשת או מי מטעמה  
32 הזמין את עורך הדין. בהתאם לפסיקה שהובאה לעיל, הבאת המצווה, הסעתו או תשלום  
33 שכר טרחת עורך הדין ואף אם נהנה קיים שיחות מקדימות בעניין הצוואה, בין עם עושה



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 18-12-26852 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 18-12-26915
- ת"ע 21-07-46902

1 הצוואה ובין עם עורך הדין שערך אותה, אין בכך משום נטילת חלק בעשיית הצוואה. עם  
2 זאת, מחקירות העדים לפניי, מצטיירת תמונה מדאיגה. עדותה של המבקשת ועדותו של  
3 בנה ע', בעייתית, וכך גם עדות עורכי דין – עדי הצוואה, עו"ד אוסי ורוזנברג. מעדותם  
4 עלו תהיות וסתירות, הן ביחס לנסיבות ערכית הצוואה והן ביחס לתוכן הצוואה. עו"ד  
5 רוזנברג הצהיר, כי תיעד בוודאו את המנוחה בעת עריכת הצוואה, אך מסיבה כלשהי,  
6 לא ניתן לאתר את הסרטון כיום, ובנוסף, לא ניתן הסבר מניח את הדעת לנסיבות עריכת  
7 הסרטון ומהן הנסיבות שהובילו לכך (ראו: תמלול מיום 18.12.2022, עמ' 49-50). במצב  
8 בו אין מחלוקת, כי המנוחה הייתה כבדת שמיעה, נראה תמוהה כי עורכי הצוואה בחרו  
9 להקריא את הצוואה ולא לתת לה לעיין בה. (ראו: תמלול מיום 18.12.2022, עמ' 42-43,  
10 ועמ' 53). המבקשת לא ידעה להסביר כיצד עוה"ד השיג את מספר תעודת זהות שלה.  
11 לדברי עו"ד אוסי, ע', בנה של המבקשת נתן לו את הפרטים בשיחה, ובכך נראה כי ע'  
12 היה מעורב בעריכת הצוואה, ולכל הפחות ידע כי המבקשת מועמדת להיות זוכה. (ראו:  
13 תמלול מיום 18.12.2022, עדותו של עו"ד אוסי עמ' 42, שו' 35-30). חשוב לציין כי  
14 בצוואה נרשם, מפיה של המנוחה, כי היא מתגוררת בכתובת הבית שבבעלותה, ולא  
15 דווקא הבית בו מגוררת שנים, ביתה של המבקשת. דבר זה משליך על חוסר התמצאות  
16 בסביבה וכן כי המנוחה לא הבחינה בטיבה של צוואה.

17

18 טענת אי כשירות- סעיף 26 לחוק הירושה.

19

### מסגרת נורמטיבית

20 45. כאמור, נקודת המוצא לצורך הדיון דלהלן היא שכל אדם כשיר לעשיית צוואה, וחזקה על  
21 המצווה, כי בעת עשיית צוואתו ידע להבחין בטיבה של הצוואה. וכך מבהיר כב' השופט ברק  
22 : " הצוואה תהא בטלה רק אם יוכח בעדות רפואית או אחרת, כי המצווה לא ידע להבחין  
23 בטיבה של הצוואה. נטל השכנוע בעניין זה מוטל על הטוען לחוסר כשירות". (ראו: ע"א  
24 851/79 בנדל נ' בנדל (פד"י לה' (3), 101)).

25

26 46. טענה בדבר אי כשירות המצווה לפי סעיף 26 לחוק הירושה, מתייחסת למצבו הנפשי, המנטלי  
27 והגופני של המצווה לעת עריכת הצוואה, ויכולתו להבין את מהותה של הפעולה המשפטית  
28 שהוא עושה – צוואה. הנטל להוכחת קיומה של טענה זו מוטל על מי שרוצה להיבנות ממנה,  
29 ובצוואה תקינה מבחינה צורנית - על המתנגד לה. (ראו: עמ"ש 36529-11-10 ב.ש.מ.נ' ש.מ.,  
30 מיום 28.2.12; ע"א 5185/93 היועץ המשפטי לממשלה נ' מ', פ"ד מט(1) 318).



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

- 1  
2 47. ההוכחה לעניין זה, אינה עניין של מה בכך, וכדי לעמוד בנטל זה אין די בהעלאת ספקות בלבד.  
3 יש להוכיח באופן ברור כי המנוח לא היה כשיר להבחין בטיבה של צוואה. להוכחת הטענה  
4 יש להסתייע בעדות רפואית או אחרת באשר למצבו של המצווה לעת עשיית הצוואה (ראו:  
5 ע"א 7019/94 לפיבסקי נ' עמליה דן). ולא די בראיות המצביעות על מצבו של המצווה  
6 במועדים סמוכים, המאוחרים או מוקדמים למועד החתימה, כאשר נקודת הזמן הרלוונטית  
7 הנה מועד חתימת הצוואה, וחומר הראיות צריך להיות נכון למועד זה, גם אם לפני כן או  
8 לאחר מכן השתנה המצב (ראו: עמ"ש (חי) 27565-09-16 ל.ג. (האחות) נ' ע.ד. (האח), (פרסם  
9 במאגרים המשפטיים), מיום 2.4.17; ור' גם ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל, (פורסם במאגריים  
10 המשפטיים), מיום 29.4.81; וגם ע"א 7506/95 שורץ נ' בית אולפנא בית אהרון וישראל,  
11 פ"ד נד(2) 215, ס' 10 לפסק הדין).
- 12  
13  
14 48. לעניין משמעות ופירוש המונח "להבחין בטיבה של צוואה" על בית המשפט לבחון את מצבו  
15 הנפשי, המנטלי והגופני של המצווה ולהעריך האם המצב שבו היה נתון עלול היה להשפיע על  
16 יכולתו "להבחין בטיבה של צוואה" (ראו: ע"א 1212/91 קרן לב"י נ' פליציה בינשטוק, מח  
17 (3) 705 (1994) (להלן: "עניין קרן לב"י"); רע"א 7019/94 גדעון ליפבסקי נ' עמליה דן  
18 (6.1.1997)). לצורך כך, התוותה הפסיקה שלושה פרמטרים עיקריים: מודעותו של המצווה  
19 לעצם עריכת הצוואה; מודעותו של המצווה להיקף רכושו; מודעותו של המצווה לתוצאות  
20 עשיית הצוואה ביחס ליורשיו.
- 21  
22 49. כידוע, "עניין שברפואה" יש להוכיח בחוות דעת רפואית (ראו: ע"א 472/81 קצין התשלומים  
23 נ' אברגיל פ"ד לו(2) 785 [9/6/1983]; רע"א (נצ'י) 4662-05-15 פלוני נ' אבו יונס ואח'  
24 (6/5/2015); רע"א 1023/16 פלוני נ' מדינת ישראל – משרד הבריאות (19/6/2016)).
- 25  
26 50. ידוע, כי בתי משפט נעזרים במומחים רפואיים, לרוב בנוירולוגים או בפסיכיאטרים, לשם  
27 מתן חוות דעת לעניין מצבו הרפואי, הנפשי והקוגניטיבי של מנוח במועד עריכת צוואה. חוות  
28 דעת זו נדרשת לשם בחינת כשרותו לצוות, היינו, יכולתו במועד עריכת הצוואה, להבחין  
29 בטיבה (ראו: ע"א 15/85 רחל מזרחי נ' מנשה רז, מא(4) 454 (1987)).
- 30  
31 51. ככלל, מקום שמינה בית-המשפט מומחה מטעמו, מהווה חוות-דעתו תשתית נתונים  
32 מקצועית ואובייקטיבית לצורך ההכרעה בסוגיה שבמחלוקת. על כן סביר שבית-המשפט



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 18-12-26852 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 18-12-26915
- ת"ע 21-07-46902

- 1 יאמץ את ממצאי המומחה, אלא אם כן נראית סיבה בולטת לעין וכבדת משקל שלא לעשות  
2 זאת (ראו: ע"א 293/88 **חברת יצחק ניימן להשכרה בע"מ נ' מונטי רבי**).
- 3 52. פסיקת בית המשפט קובעת שאם חוות הדעת הרפואית נעשתה לאחר המוות "**פוסט**  
4 **מורטום**", הרי שיש בה חולשה מסוימת, משום שהמנוח לא נבדק בזמן אמת, בהיותו בחייו  
5 והמומחה מסתמך על פרשנות של מסמכים. (ראו: ע"א 7506/95 **שורץ נ' בית אולפנא בית**  
6 **אהרון ישראל** נד(2) 213. לבית המשפט שיקול הדעת אם להעדיף חוות-דעת רפואית שהיא  
7 בבחינת "**ניתוח לאחר המוות**" או להעדיף על פניה עדות מהימנה של עורך הצוואה או העדים  
8 לצוואה או של רופא שבדק את המנוח בעודו בחיים. בנוסף, ראוי בית המשפט להסתייע  
9 בחומר ראיות אחר, המתייחס למועד עשיית הצוואה ולהעדיפו על פני חוות הדעת המומחה.  
10 (ראו: עמ"ש (מחוזי חיפה) 30316-01-15 **פלונית נ' ש.ק** 21.01.2016)
- 11
- 12 53. לא למותר לציין עוד, כי בית המשפט אינו משמש כ"**חותמת גומי**" להמלצות המומחים  
13 ומסקנותיהם ועליו להפעיל את שיקול דעתו באופן עצמאי (ראו: ע"א 3798/94 **פלוני נ'**  
14 **פלונית**, פ"ד נ(3) 133, 157; ע"מ 4259/06 **פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה** (13.7.06)).  
15 ההכרעה לעולם היא בידי בית המשפט (ראו: ע"מ 27/06 **פלוני נ' פלונית** (1.5.06); ע"מ (חיפה)  
16 384/06 **ו' א' נ' ו' זי** מ' (28.3.07)).
- 17
- 18 54. השאלה אם המנוחה הייתה כשירה מבחינה קוגניטיבית במועד החתימה על הצוואה בשנת  
19 2015 הינה שאלה שבמומחיות ומטבע הדברים יינתן לחוות הדעת משקל נכבד. עם זאת, יש  
20 לעמוד על הקשיים שעולים מהחומר הרפואי והראיות בכלל. על כן, יש צורך, ביתר שאת,  
21 לבחון את כלל הראיות בתיק על מנת לקבוע מסמרות בעניין כשירות המנוחה לערוך את  
22 הצוואה. **הרי, אין מדובר בראיה חלוטה, ולפיכך יש לבחון את חוות הדעת על רקע יתר**  
23 **העדויות.**
- 24
- 25
- 26 מן הכלל אל הפרט
- 27
- 28 55. כאמור לעיל, במקרה זה, מונתה ד"ר ורד טל, כמומחית מטעם בית המשפט, לבחינת טענת  
29 המתנגדים לפיה המנוחה, **לא הייתה כשירה לצוות במועד עריכת הצוואה**. נקבע כי המומחית  
30 תתמקד ותחוה דעתה **בשאלת כשירותה של המנוחה הן קוגניטיבית והן נפשית**, במועד  
31 עריכת הצוואה 27.8.2015 זאת על סמך מסמכים רפואיים ואחרים שיונחו לפניה. כמפורט  
32 בחו"ד, מסקנת המומחית הנה כי המנוחה הייתה כשירה לצוות "**במידה מוגבלת**".
- 33



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

- 1 לצורך השלמת התמונה והבהרת כלל מסקנות המומחית מן הראוי לציין, כי טרם מסקנות  
2 חוות הדעת, בפרק אודות תולדות המחלה ואחריו, ערכה המומחית דיון כפי שצוטט לעיל,  
3 הובא פירוט אודות **אבחנות קודמות** של המנוחה. בדרך זו שאביא להלן:
- 4
- 5 בשנת 2010, זוהתה מחלת דמנציה כבר לאחר עריכת בדיקת מינימנטל ( 19/30 ) **אומנם**,  
6 האבחנה הייתה בדרגה **קלה** (ראו: נספח א' לתצהיר המתנגדים).
- 7
- 8 במשך בשנת 2013 אף שבדיקת מינימנטל מראה שיפור לכאורה (15/30), הגריאטרית  
9 שבצעה את האבחנה מיום 11.11.2013, ד"ר ילנה דובגניוק מתרשמת מפערים בין דווח בני  
10 המשפחה בנוגע למצב המנוחה, לבין **תוצאת הבדיקה אשר לשיטתה, מראה הפרעת**  
11 **התמצאות, ירידה תפקודית וירידה קוגניטיבית, עם קושי ניכר בתקשורת**. נמצא קושי נוסף  
12 להגיע לאבחנה מדויקת, לפיכך, ניתנה המלצה לביצוע **הערכה קוגניטיבית חוזרת** (ראו: נספח  
13 יז' לתצהיר המתנגדים). הינו אנו נמצאים במצב שלא הוכרע מצבה של המנוחה אך קיימים  
14 קשיים קוגניטיביים בולטים.
- 15
- 16 בשנת 2014 עוברת המנוחה בדיקה ע"י ד"ר גרינברג מיום 17.2.2014 אשר ממצאה מעידים  
17 על **דמנציה בשלב מתקדם עם קושי רב בתקשורת עקב חירשות**. ממצאי הבדיקה הונחו לעיון  
18 בית המשפט בתיק מס' 57593-01-13 שהתנהל בעניינה של המנוחה והדברים צוטטו בתסקיר  
19 הרווחה של טירת כרמל מיום 25.2.2014. (ראו: נספח טז' לתצהיר המתנגדים). **כלומר מדובר**  
20 **במצב חמור של המנוחה אשר מתיישב עד כאן עם הממצאים הקודמים**.
- 21
- 22 בשנת 2015 מיום 19.7.2015 אינו מציין קיומה של מחלת דמנציה. כידוע, לא כל הפרעה בשיפוט  
23 הצוואה לא היו **ממצאים חדשים** לגורמי סיכון חדשים או אי כשירות ברמה אחרת. אך  
24 למצער, לא **תועד** כי **המצב החמיר**. הדברים מקבלים משנה תוקף כאשר רופא המשפחה ד"ר  
25 זובידאת מיום 19.7.2015 אינו מציין קיומה של מחלת דמנציה. כידוע, לא כל הפרעה בשיפוט  
26 ובשיקול הדעת שוללת את כושרו של האדם להתקשר בחוזה, לא בהכרח שוללת את גמירת  
27 הדעת הנדרשת לעריכת החוזה הספציפי, ויש לבחון כל מקרה וחווה לגופו (ראו: ע"א 226/87  
28 **אחמד זועבי נ' עבוד ניקולא**, פ"ד (מג) 714, 717). **אולם, אי קיומו של תיעוד, אינו שולל**  
29 **החמרה כלל**. דברים אלו מקבלים משנה תוקף, כאשר המומחית ציינה בחקירתה, כי חרף  
30 העדר תיעוד מחלת הדמנציה ע"י רופא המשפחה **האבחנה כבר הייתה קיימת** (ראו: תמלול  
31 מיום 18.12.2022, עמ' 15, שו' 20-23).
- 32
- 33





## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

- 1 .61. לא ניתן להתעלם, מהליך א"פ 15-08-22465 (מינו אפי)- בגדרו התבקש מינוי אפי' למנוחה.  
2 לעניין זה יש לציין כי הבקשה למינוי אפי' הוגשה ממש סמוך למועד עריכת הצוואה. במסגרת  
3 ההליך שארך למעלה משנה הובאו חוות דעתם של מומחים שונים. חוות דעת שנערכה ע"י  
4 ד"ר ברטהולץ, מיום 30.12.2015 ועמדה לפני בית המשפט לצורך הכרעה בהלך מינוי אפי', לא  
5 עמדה לענייני המומחית בעת עריכת חוות הדעת דנן, ואף חוות הדעת הקודמת מחודש 2/2014  
6 של ד"ר גרינברג לא הובאה לעיונה. רק מסקנותיהם היו מצוטטים בין השורות במסמכים  
7 שהובאו לעיון המומחית ד"ר ורד טל. על כך נשאלה בחקירתה, ולדבריה, אכן קיימות  
8 סתירות בחומר בכללי, באומרה: " **נכון. היו מקומות שהמידע היה סותר...**" (ראו: תמלול  
9 מיום 18.12.2022, עמ' 13 שו' 28). לדברי המומחית, דברי המנוחה עצמה, כפי שעולה  
10 בתסקיר הרווחה מחודש 12/2015 : "**מלאים סתירות פנימיות**". (ראו: תמלול מיום  
11 18.12.2022, עמ' 13, שו' 39, ראו עוד עמ' 14 שו' 31-29).  
12  
13 .62. המומחית נשאלה אודות האמור בתסקיר מיום 4.4.2017 במסגרתו הובא כי : "**האישה**  
14 **מסוגלת להביע עמדתה בעניין מינוי אפוטרופוס" וצוין כי " האישה מסוגלת להביע עמדתה**  
15 **בעניין מינוי אפוטרופוס בבית המשפט. האישה טוענת כי היא סומכת על ביתה ומעוניינת**  
16 **שתדאג לכל ענייניה"**. עוד נשאלה ביחס לאמור בתסקיר משנת 2016, לשאלות אלו, והיא  
17 השיבה בזו לשון: "**...שוב את שואלת שאלות שאני התייחסתי וצינתי שהתייחסתי והבאתי**  
18 **בחשבון. ושוב, בשקלול של כלל הגורמים, זאת הייתה המסקנה שלי. זה לא שלא ציינתי**  
19 **את זה ולא הייתי מודעת לזה...**". (ראו: תמלול מיום 18.12.2022, עמ' 15, שו' 33-10).  
20  
21 .63. לכך מתווספת הצהרת המומחית בעדותה לפני כי מדובר בצוואה "**יחסית מורכבת**" לנוכח  
22 הבנתה למצב המנוחה (ראו: תמלול מיום 18.12.2022, עמ' 29 שו' 35-34).  
23  
24 .64. **לסיכום**, לנוכח כלל האמור, מתקבלת המסקנה כי המנוחה לא הייתה כשירה לצוות, ובפרט  
25 לא להבין את הוראות הצוואה הספציפית. במועד עריכת הצוואה, המנוחה חלתה בדמנציה  
26 בשלב מתקדם. כפי שמפורט בדיווחים מהשנים 2013, 2014, ועוד משנת 2010.  
27  
28 .65. בית משפט העליון נדרש לתנאי הכשירות שעניינו ההבחנה בטיבה של צוואה. נקבע כי אין  
29 די בכך שהמצווה היא מודע למהותה של צוואה על דרך הכלל ואף לא מספיקה הדרישה כי  
30 המצווה היא מודע למהותה של צוואתו שלו על דרך הפרט; אלא יש להוסיף ולדרוש כי  
31 בהוראתו מה ייעשה ברכושו לאחר מותו יהיה המצווה בדעה צלולה ויפרש נכונה את  
32 המציאות הסובבת אותו וזאת כאשר דעתו משוחררת מלחצים נפשיים והוא אינו שבוי



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 18-12-26852 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 18-12-26915
- ת"ע 21-07-46902

- 1 בידיהם של תעתועי דמיון ומחשבות-שווא חולניים. רק אדם צלול בדעתו יכול "להבחין
- 2 **בטיבה של צוואה**" - ועל דרך זה מפרשים את החוק. רק צירופם של **הבנה ורצון חופשי** זה-
- 3 אל-זה יביאו אדם "להבחין בטיבה של צוואה", ורק אם נתקבצו השניים והיו לאחד תוכר
- 4 כשרותו של אדם לצוות ובתוקפה של צוואה שעשה (ראו: ע"א 1212/91 **קרן לב"י נ' בינשטוק**,
- 5 פ"ד מח(3) 705, 729-734 (1994); בע"מ 6478/19 **פלונית נ' פלונית** (מיום 6.11.19)).
- 6
- 7 66. בהתחשב בנטל המוטל על המבקשת, **על מנת לקבוע כי יש לפסול את הצוואה**, עלינו להשתכנע
- 8 מחוות דעתה של המומחית ומעדותה, בצירוף יתר הראיות, **שסביר יותר להניח כי המנוחה**
- 9 **לא היתה כשירה מאשר שהיתה כשירה**. מקריאתן של חוות הדעת וחקירות העדים, עולה,
- 10 **שלא ניתן להוכיח כי המנוחה הייתה כשירה לחתום על הצוואה**. עמדתי זו תואמת את
- 11 ההלכה הנוהגת, לפיה **אין להסתפק בחשדות ובהשערות** אלא יש לשכנע כי סביר יותר להניח
- 12 שהמנוחה לא הייתה כשירה מאשר שכן הייתה כשירה. (ראו: עמ"ש (חי) 30316-01-15
- 13 **פלונית נ' ש.ק.** (מיום 21.1.16)).
- 14
- 15 67. כאמור לעיל, אינני סבור כי חוות הדעת יכולה לתמוך בטענות המבקשת, באשר לכשירותה
- 16 של המנוחה. זאת ועוד, מדובר בראיה אחת מתוך מכלול הראיות המובאות בפני בית המשפט.
- 17 אין חולק כי השאלה אם המנוחה הייתה כשירה מבחינה קוגניטיבית במועד החתימה על
- 18 הצוואה בשנת 2015 הינה שאלה שבמומחיות ומטבע הדברים יינתן לחוות הדעת משקל נכבד.
- 19 עם זאת, אין מדובר בראיה חלוטה ואין מדובר בחוות דעת עם מסקנה נחרצת כלל. **בחינת**
- 20 **חוות הדעת נעשית על רקע יתר העדויות**.
- 21
- 22 68. בנסיבות העניין, קביעת המומחית שאינה שוללת אי כשירות המנוחה, הספקות שעלו ביחס
- 23 לנטילת חלק בעריכת הצוואה, נסיבות התיק, וההליכים הקודמים שהתנהלו בעניין, **מביאים**
- 24 **אותי למסקנה לפיה המנוחה לא היתה כשירה לערוך צוואה**.
- 25
- 26 69. אסתפק בדיון שהובא בטענות העיקריות דלעיל, על מנת לקבוע כי אין מקום לקיים את
- 27 הצוואה דנן. איני רואה צורך בבחינת יתר טענות המתנגדים ביחס לפגם מהותי או צורני שנפל
- 28 בערכית הצוואה.
- 29

**תמ"ש 21-07-46902**

30  
31  
32



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

- 1 70. המתנגדים הגישו תביעה כספית נגד המבקשת במסגרת ההליך הנ"ל על סך 208,806 ₪, סכום  
2 שאותו לשיטתם גזלה המבקשת מהעזבונו בחיי המנוחה, כאשר לטענתם, כל אחד משלושת  
3 הילדים זכאי ל- 1/3 מהסכום הנטען.  
4
- 5 71. המבקשת הגישה כתב הגנה. עיקר טענותיה הן ביחס לטיפול במנוחה, וכי המשיכות  
6 מהחשבון, עליהן מצביעים המתנגדים, שמשו את המנוחה עבור צרכיה והשתתפותה בחלקה  
7 בהוצאות הבית, נוכח מגוריה הקבועים בבית המבקשת.  
8
- 9 72. בסיכומיהם, טענו המתנגדים, כי המבקשת לא באמת התגוננה מפני התביעה. המתנגדים  
10 הפנו לחקירת המבקשת, בה הצהירה כי לא נודע לה על ההליך הנ"ל. המתנגדים הפנו עוד  
11 לתסקירים שצורפו לתצהיר עדות ראשית שהוגש מטעמם כאשר באותם תסקירים (נספח ד'-  
12 יא') המבקשת מודה במשיכות שבצעה בחשבון המנוחה, אך ציינה כי הסכומים נמשכו  
13 בהסכמת המנוחה ועבור כיסוי הוצאתיה. המתנגדים טוענים, כי מדובר בטענת הודאה והדחה  
14 ועל המבקשת הנטל להוכיח כי הסכומים הנטענים אכן שימשו את המנוחה ולא שמשו את  
15 המבקשת לצורכה האישיים.  
16
- 17 73. לאחר שעיינתי בכתבי הטענות; ושמעתי את העדים לפניי ולאחר בחינת ההלכות המשפטיות  
18 המחייבות, הגעתי למסקנה לפיה דין התביעה להידחות. אנמק.  
19
- 20 74. התביעה הוגשה **לאחר פטירת המנוחה**. הגם שיש רשאי להגיש תביעה מקום בו למוריש  
21 היתה עילת תביעה (והכל בכפוף לדיני ההתיישנות). שהרי העובדה שהמנוחה לא הגישה  
22 בחייה תביעה יכולה ללמד, כי לא היו לה כל טענות בעניין זה. המתנגדים רשאים היו להגיש  
23 את התביעה עוד בחיי המנוחה, ונראה כי כלל הנתונים היו לפניהם. עובדה כי הוגשה בקשה  
24 למינוי אפי' לרכוש, וכלל הנתונים היו ידועים עוד בשנת 2015 ו- 2016. לא נראה כי הובאו  
25 עובדות חדשות שלא היו ידיעות למתנגדים אז. העובדה שהמתנגדים או הקרן לא הגישו  
26 תביעה עוד בחיי המנוחה, מלמדת על כך שלא סברו שקיימת עילת תביעה או שוויתרו על כך  
27 (ראו: ע"א 4696/90 פישלר נ' שיין [פורסם במאגרים המשפטיים] [26.7.1994]). לכך, מתווסף  
28 כי **אין מחלוקת כי המבקשת טיפלה** במנוחה במשך שנים כאשר המנוחה מתגוררת באופן  
29 מתמשך בבית המבקשת ובהחלט יש הוצאות רבות הכרוכות בטיפול. למבקשת קיימת זכות  
30 לקבל מהמנוחה את חלקה עבור הוצאות ואחזקת הבית.  
31  
32  
33  
34



## בית משפט לענייני משפחה בחיפה

- ת"ע 26852-12-18 אלמונית נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'
- ת"ע 26915-12-18
- ת"ע 46902-07-21

### סוף דבר

- 1
- 2
- 3 75. ההתנגדות לקיום צוואת המנוחה מיום 27/8/15 מתקבלת. אני מורה על ביטול הצוואה.
- 4
- 5 76. הצדדים יגישו פסיקתא משותפת – צו ירושה - לחתימתי בתוך 30 יום.
- 6
- 7 77. התביעה הכספית – נדחית.
- 8
- 9 78. לנוכח התוצאה אליה הגעתי, ורוחב היריעה שנפרשה, ולאחר שקלתי כל יתר הנתונים
- 10 הדרושים, לרבות העובדה כי התביעה הכספית נדחתה, אני מורה כי המבקשת תשלם
- 11 למתנגדים הוצאות ההליך ושכ"ט עו"ד בסך של 65,000 ₪.
- 12
- 13 79. זכות ערעור כחוק.
- 14
- 15 **המזכירות תסגור את התיקים שבנותרת ותמציא את פסק הדין לצדדים.**
- 16 ניתן היום, כ"ג כסלו תשפ"ד, 06 דצמבר 2023, בהעדר הצדדים.
- 17

טל פפרני, שופט, סגן הנשיאה

- 18
- 19